

ANTONIA SYÜZEN BAYETTİN “SAHİBLƏNMƏK” (POSSESSION) ROMANINDA “QADIN VƏ CƏMİYYƏT” PROBLEMİ

Ülviyyə Rəhimova, Aelita Məmmədzadə

Azərbaycan Dillər Universiteti, Bakı, Azərbaycan
e-mail: ulviyye72@mail.ru, aelita_mamedzade@mail.ru

Xülasə. Məqalədə ingilis ədəbiyyatında qadınların sosial problemi, o cümlədən, tarix, mədəniyyət və cəmiyyət kontekstində əhəmiyyəti araşdırılır. Ədəbiyyat qadınlar və onların dünyadakı yeri haqqında fikirlərin formalaşmasında və dəyişdirilməsində əsas rol oynayır, gender bərabərliyini, qadın obrazlarının və rollarının müxtəlifliyinə hörməti təşviq etməyə kömək edir. A.S. Bayett dövrümüzün görkəmli yazıçılarından biri kimi öz əsərlərində qadınların sosial problemlərini ustalıqla təsvir edir. Əsərləri qadınların həyat və dünyadakı yerləri uğrunda mübarizəsindən bəhs etməklə yanaşı, cinsindən və yaşından asılı olmayaraq bütün oxucular üçün aktual olan məsələlər qaldırır. Bayett öz oxucularını qadınların cəmiyyətdəki rolunu necə dərk etdiyimizi və yaxşılığa doğru dəyişməyə necə töhfə verə biləcəyimizi düşünməyə dəvət edir.

Açar sözlər: Qadın, Bayett, roman, azadlıq, sosial, cəmiyyət.

“WOMEN AND SOCIETY” PROBLEM IN ANTONIA SUSAN BAYETT'S NOVEL “POSSESSION”

Ulviyya Rahimova, Aelita Mammadzade
Azerbaijan University of Languages, Baku, Azerbaijan

Abstract. The article examines the social problem of women in English literature, including its significance in the context of history, culture and society. Literature plays a key role in shaping and changing ideas about women and their place in the world, promoting gender equality and respect for the diversity of female images and roles. A.S. Byatt, as one of the outstanding writers of our time, masterfully describes the social problems of women in her works. Her works not only tell about the lives and struggles of women for their place in the world, but also raise issues that are relevant to all readers, regardless of gender and age. Byatt invites her readers to reflect on how we perceive and understand the role of women in society, and how we can contribute to changes for the better.

Keywords: Woman, Bayett, novel, freedom, social, society.

ПРОБЛЕМА “ЖЕНЩИНА И ОБЩЕСТВО” В РОМАНЕ АНТОНИИ СЬЮЗАН БАЙЕТТ “ОДЕРЖИМОСТЬ”

Ульвия Рагимова, Аэлиита Мамедзаде
Азербайджанский Университет Языков, Баку, Азербайджан

Резюме. В статье рассматривается социальная проблема женщин в английской литературе, в том числе ее значение в контексте истории, культуры и общества. Литература играет ключевую роль в формировании и изменении представлений о женщинах и их месте в мире, способствуя продвижению гендерного равенства и уважения к разнообразию женских образов и ролей. А.С. Байетт, как одна из выдающихся писательниц современности, в своих работах мастерски описывает социальные проблемы женщин. Её произведения не только рассказывают о жизни и борьбе женщин за своё место в мире, но и поднимают вопросы, актуальные для всех читателей, независимо от пола и возраста. Байетт приглашает своих читателей к размышлениям о том, как мы воспринимаем и понимаем роль женщин в обществе, и как можем способствовать изменениям к лучшему.

Ключевые слова: Женщина, Байетт, роман, свобода, социальное, общество.

1. Giriş

“Qadın və cəmiyyət” problemi mürəkkəb və çoxşaxəli fenomen olaraq hələ də çoxsaylı müzakirələrə səbəb olur. Sosial və ictimai-siyasi sahədən indi, ilk növbədə, gender yanaşmasının tətbiq olunduğu elmi-nəzəri fəlsəfi, sosioloji, tarixi, mədəni və hətta iqtisadi və hüquqi tədqiqatlar sahəsində (təkcə müasir humanitar elmlərin bir hissəsi deyil, həm də münasibətlərin təhlilinə - sosial, mənəvi və s. kişi və qadınların struktur və funksional vəziyyəti) araşdırılması insan fəaliyyətinin və varlığının müəyyən aspektlərinin dərk edilməsinə birbaşa təsir göstərir: hislər sahəsi, emosional reaksiyalar, davranış stereotipləri, dünya ilə münasibətlərin xüsusiyyətləri, mədəni dəyərlərin inkişafı və mənimsənilməsi formaları kişi və qadın versiyalarında mövcuddur [1; 2].

Eyni zamanda, müasir ədəbiyyatşünaslıqda bu problemin tam elmi dərk edilməsi yalnız son onilliklərdə baş vermişdir [3].

İngilis qadınının taleyinə ciddi maraq göstərən, qadınlıq xüsusiyyətlərini, dünyaya qadın baxışını, qadın dəyərlərini araşdıraraq, ictimai həyatın müxtəlif sahələrində qadınların rolunu öyrənən Viktoriya yazıçıları öz əsərlərində qadının həyatını obyektiv şəkildə əks etdirməyə çalışırdılar. Müasirləri, qadınların emansipasiyası və yaranan feminizm problemləri, eləcə də yeni prioritetlərin və sosial dəyərlərin inkişafını göstərmək, bu da onların ədəbi yaradıcılığını bütün Viktoriya dövrünün mənəvi məzmununda dəyişikliklərə unikal reaksiya kimi nəzərdən keçirməyə imkan verir.

Feminizm ideyalarının tədqiqi və Avropa feminizminin tarixi və müasir durumu Azərbaycanda xüsusi aktualıq kəsb etmişdir. Bu kontekstdə, Böyük Britaniyada meydana gələn feminizmin tədqiqi və XX əsrin görkəmli qadın yazarlarından biri olan Antonia Susan Bayettin yaradıcılığının bu sahədə araşdırılması xüsusi aktualıq kəsb edir. Antonia Susan Bayett, daha çox A.S. Bayett adı ilə tanınır, ingilis yazıçı, filoloq alim və ədəbiyyat tənqidçisidir. Onun əsərləri mürəkkəb və zəngin dil istifadəsi, psixoloji dərinliyi və intertekstual yanaşmaları ilə tanınır. Bayett, tez-tez əhval-ruhiyyə dəyişiklikləri və personajların daxili aləminin araşdırılması vasitəsilə oxuculara mürəkkəb emosional və intellektual təcrübələr yaşadır. Bayett ədəbiyyatda feminizmin öncül nümayəndələrindən biri kimi də tanınır. Onun əsərlərində qadınların cəmiyyətdəki rolu, onların hüquqları və azadlıqları geniş yer alır. Bayettin yaradıcılığı qadınların cəmiyyətdəki rolu, azadlıq və şəxsiyyətin axtarışı mövzularını da əhatə edir. Bayettin əsərlərində qadınlar, tez-tez öz şəxsiyyətlərini və kimliklərini tapmağa çalışan obrazlar kimi təsvir olunur. Bu obrazlar, həm ailə daxilində, həm də cəmiyyətin geniş mənzərəsində öz yerlərini tapmağa çalışırlar.

2. «Sahiblənmək» (Possession) (1990) romanında Kristabel LaMotte və Maud Boley obrazlarının təcəssümü

Qadın və cəmiyyət problemi onun ilk dəfə “Sahiblənmə” “«Sahiblənmək» (Possession)” (1990) romanında Kristabel LaMotte və Maud Boley obrazlarının təcəssümündə

öz əksini tapmışdır. “«Sahiblənmək» (Possession)” romanı, iki fərqli zaman dilimində baş verən iki fərqli sevgi hekayəsini paralel olaraq təsvir edir [4]. Bunlar Viktoriya dövründə yaşamış iki şairin - Radolf Henri Eş və Kristabel LaMottenin gizli sevgi münasibəti və bu münasibəti araşdıran müasir dövrdəki iki alimin - Roland Michell və Maud Boleynin paralel həyatının təcəssümüdür. Roman həm də viktoriya dövrü ədəbiyyatı, poeziya, intellektual mübarizə və qadın hüquqları mövzularını dərinlənən araşdırır.

Müasir dövrdə, gənc bir tədqiqatçı olan Roland Michell, məşhur Viktoriya dövrü şairi Radolf Henri Eşin yaradıcılığının tədqiqatını aparır. O, Britaniya Kitabxanasında Eşin şəxsi kitablarının arasında gizlədilmiş bir məktub kəşf edir. Bu məktub Eşin əvvəllər məlum olmayan bir qadına yazdığı, indiyə qədər sirr olaraq qalan bir məhəbbət hekayəsinin açarıdır.

Rolandın kəşf etdiyi məktubun izi onu başqa bir Viktoriya dövrü şairi Kristabel LaMottea aparır. Kristabel öz dövründə çox da tanınmayan, lakin maraqlı və qeyri-adi poeziyalar yazan bir qadındır. Roland, bu əlaqəni araşdırmaq üçün Kristabel haqqında tədqiqat aparan alim Maud Boley ilə əlaqə saxlayır.

Roland və Maud, Radolf Henri Eş və Kristabel LaMotte arasında gizli bir eşq münasibəti olduğunu sübut edən məktubları və digər dəlilləri axtararaq araşdırmalara başlayırlar. Onlar, bu araşdırmalarını London və İngiltərənin müxtəlif yerlərində aparır, hətta Fransaya da səyahət edirlər. Bu müddət ərzində, onların həm də öz aralarında intellektual və romantik bir əlaqə yaranır. Romanın viktoriya dövrünə aid bölümlərində, Radolf Henri Eş və Kristabel LaMotte arasındakı münasibət təsvir edilir. Bu münasibət, hər iki şairin ədəbi yaradıcılığına, şəxsi həyatlarına və cəmiyyətin gözləntilərinə necə təsir etdiyini göstərir. Onlar bir neçə dəfə görüşür və yazışırlar, lakin cəmiyyətin məhdudiyyətləri səbəbindən əlaqələrini gizli saxlamağa məcbur olurlar.

Roland və Maud apardıqları tədqiqatlar nəticəsində Eş və LaMotte arasındakı məktubları, şeirləri və digər sənədləri toplayır və onların hekayəsini ortaya çıxarırlar. Bu araşdırma prosesində, öz aralarında da bir romantik münasibət yaranır, lakin onlar da müəyyən maneələrlə üzləşirlər. Roland və Maud, öz peşəkar həyatları və şəxsi münasibətləri arasında tarazlıq tapmağa çalışırlar.

Romanın sonunda, Roland və Maud, Radolf Henri Eş və Kristabel LaMotte arasındakı əlaqəni tam olaraq başa düşür və onların hekayəsinin sonunu aşkara çıxarırlar. Eş və LaMotteun son görüşü, onların həyatları boyunca yaşadıkları sevginin ən dərin ifadəsidir. Eyni zamanda, Roland və Maud, öz münasibətlərini də qəbul edir və birlikdə gələcəyə doğru addım atırlar.

Kristabel və Maud

Bu romanın iki əsas qadın personajı olan Kristabel və Maud öz dövrlərinin qadınları olaraq azadlıq və şəxsiyyət axtarışında mühüm rollar oynayırlar. Kristabel Viktoriya dövrünün məhdudiyyətləri altında yaşasa da, öz şair şəxsiyyətini qorumağa çalışır. Maud, 20-ci əsrdə qadın tədqiqatçı olaraq həm şəxsi, həm də peşəkar həyatda müstəqillik axtarır. A.S. Bayettin “«Sahiblənmək» (Possession)” (1990) romanında qadınların rolları və cəmiyyət mövzusu əsərin mərkəzi mövzularından biridir. Bu romanda Bayett, iki fərqli dövrdə yaşayan qadın personajlar vasitəsilə cəmiyyətdəki qadınların rollarını və bu rolların zamanla necə dəyişdiyini

araşdırır. Roman iki əsas qadın obrazı olan Kristabel LaMotte və Maud Boley üzərində qurulub, və onların şəxsi, peşəkar, və ictimai həyatlarındakı təcrübələri qadınların cəmiyyətdəki mövqeyinin təhlili üçün zəngin material təmin edir.

Kristabel LaMotte Viktoriya dövründə yaşayan və şair kimi tanınan bir qadındır. O, zamanının qadınları üçün tipik olmayan bir müstəqillik və fərdi azadlıq axtarışındadır. Kristabel öz həyatında və ədəbi yaradıcılığında ənənəvi qadın rollarından uzaq durmağa çalışır.

Kristabel ədəbi yaradıcılığında qadınlara tətbiq olunan stereotiplərdən qaçaraq öz səsini tapmağa çalışır. Onun poeziyası, zamanının qadın yazarlarından gözlənilən mövzuların və formaların xaricində, daha fərdi və intellektual mövzuları əhatə edir. O, şəxsi həyatında da öz azadlığını qorumağa çalışır. Roland Mitçell ilə olan münasibətində, öz şəxsiyyətini və yaradıcılığını qorumaq üçün şəxsi məkan və azadlıq tələb edir.

Əsərdə Roland Mitçell Viktoriya dövründə qadın yazarların əsərlərini araşdıran bir tədqiqatçı kimi təqdim edilir. Kristabel onunla tanış olduqdan sonra Roland Kristabelin yazılarını araşdırmağa başlayır və onların arasında bir intellektual əlaqə yaranır. Roland Kristabelin yazılarını araşdırarkən onun şəxsiyyəti və intellektual gücü qarşısında heyran qalır.

Kristabel Viktoriya dövründə qadınlara tətbiq olunan sosial təzyiqlərlə qarşı-qarşıyadır. Cəmiyyət, qadınların, əsasən, evdar qadın və ana kimi rolları yerinə yetirməsini gözləyir. Bu dövrdə qadınların intellektual fəaliyyətləri və ədəbi yaradıcılıqları nadir hallarda qəbul edilir. Kristabel ailəsinin və cəmiyyətinin ona qarşı olan gözləntilərini qarşılamadığı üçün daxili mübarizələr yaşayır. O, öz seçimlərini və azadlığını qorumaq üçün bu təzyiqlərlə üz-üzə gəlir. Kristabel LaMotte, Viktoriya dövrünün qadınlarına görə qeyri-adi bir şəkildə, ədəbi şəxsiyyətini və yaradıcılığını cəmiyyətin gözləntilərinə qarşı mübarizə apararaq qoruyur. Kristabelin şəxsi həyatı və məhəbbət münasibətləri, Viktoriya dövrünün qadınları üçün mövcud olan stereotipləri pozur. O, şəxsi müstəqilliyini qorumaq istəyərkən həm ailə, həm də ictimai gözləntilərlə üz-üzə gəlir.

Onun poeziyası, qadın yazarların məhdudiyyətlərinə qarşı çıxaraq, kişilərin dünyasında rəqib olmaq istədiyini göstərir. Kristabelin yazılarında, həmçinin qadınların intellektual və emosional dünyasına dair dürüst və təsirli ifadələr var; Kristabel öz yazdığı şeirlərdən birində, qadınların dövrün məhdudiyyətlərinə qarşı mübarizə apardıkları və öz şəxsiyyətlərini qorumaq üçün necə mübarizə etdiklərini təsvir edir. Bu şeirlərdə, o dövrün sosial normativlərinə qarşı çıxaraq qadınların daxili gücünü və yaradıcılıq potensialını ifadə edir.

Men may be martyred
“Any where
In desert, cathedral
Or Public Square.
In no Rush of Action
This is our doom
To Drag a Long Life out

In a Dark Room” (s. 125)

“İnsanlar hər yerdə şəhid ola bilər

Səhra, kilsə

Və ya ictimai meydanda.

Fəaliyyət tələsik deyil

Bu bizim taleyimizdir

Qaranlıq otaqda

Uzun ömür yaşamaq üçün”(tərcümə A.)

Bu şeir Kristabel LaMotte'nin Viktoriya dövründə qadınların qarşılaşdığı stereotiplərə və məhdudiyətlərə qarşı mübarizəsini əks etdirir. Şeir ilk bəndində, Kristabel qadınların zəif olduğuna dair cəmiyyətin fikirlərini rədd edir və qadınların içindəki gücün əhəmiyyətini vurğulayır. “Martyr” (şəhid) sözü ilə qurban vermək və ya böyük bir məqsəd üçün özünü fəda etmək mənası vurğulanır. “Martyred” olmaq, müəyyən bir ideologiya, inanc və ya məqsəd uğrunda qurban vermək deməkdir. Kristabel'in yazılarında intellektual gücün və qadınların cəmiyyətdəki mövqeyinin parlaq şəkildə ifadə edildiyi vurğulanır. “In desert, cathedral”: Bu ifadələrdə “desert” (səhra) və “cathedral” (katedral) simvolik mənə daşıyır. “Desert” çətinlik və tənhalıq, “cathedral” isə mənəviyyat və müqəddəslik məkanlarıdır. Hər iki məkan, insan həyatının fərqli aspektlərini təmsil edir. “Or Public Square” - burada “public square” (ictimai meydan) sosial və ictimai mühitin simvoludur. Qadınların öz həyatlarında və cəmiyyətlərində müxtəlif məkanlarda yüksək zirvəni fəth edə bilməsi, güclü olmasını ifadə edir. “To Drag a Long Life out” - bu ifadə, həyatın çətinliklərlə dolu olmasına baxmayaraq, insanların uzun bir həyat sürdüyünü göstərir. “Drag” (sürümək) sözü, həyatın çətinliklərlə və əzablarla dolu olduğunu göstərir. “In a Dark Room” - burada “dark room” (qaranlıq otaq) metaforik olaraq, qadınların həyatlarında üzləşdikləri çətinlikləri, tənhalığı və ümitsizliyi ifadə edir. Onlar məcburən qapadılmış bu qaranlıq otaqlarda öz yollarını tapmağa çalışırlar. Bu baxımdan Kristabel LaMottenin yazdığı şeirdə insanların həyatlarında qaçılmaz olan çətinlikləri və fədakarlıqları vurğulayır. O, öz həyatlarında mərtəbələr və çətinliklərlə üzləşdiklərini və bu çətinlikləri aşmaq üçün mübarizə aparmalı olduqlarını göstərir. Şeir, insan təcrübəsinin müxtəlif aspektlərini, mənəviyyat, sosial mühit və fərdi çətinlikləri bir araya gətirir.

Bu şeir, həm də qadının həyatın çətinliklərini aşmaq üçün necə içindəki güc və iradədən istifadə etdiyini göstərir.

Romanın başlanğıcında, Kristabel LaMotte, həyatını və karyerasını təyin etmək istəyən bir qadın olaraq təsvir edilir. O, öz poeziyasını yaradır və bunu cəmiyyətin qadın yazarlara qarşı olan gözləntilərinə meydan oxuyan bir ifadə forması kimi istifadə edir. Kristabel Viktoriya dövrünün qadınları üçün adət olmayan bir şəkildə, ailəsindən asılı olmadan yaşamaq və özünü təmin etmək istəyir.

“But the world would not look well upon such letters-between a woman living in a shared solitude as I do-and a man-even if that man were a great and wise poet-

There are those who care for what the world-and his wife-may say. There are those who are hurt by his bad opinion. It is pointed out to me, quite rightly-that if I am jealous of

myfreedom to live as I do-and manage my own affairs-and workmy work-/ must be more than usually careful to remain sufficiently respectable in the eyes of the world and his wife-to evade his bad opinions-and consequent nagging restrictions on my freedom of movement..” (Amma cəmiyyət belə məktublara - ortaq tənhalıqda yaşayan qadınla kişiyə - o kişi böyük və müdrik şair olsa belə, mehribanlıqla baxmır. Pis baxışdan zərər çəkənlər də var. Mənə tamamilə ədalətlə qeyd olunur ki, əgər azadlığımı qısqanlıqla yanaşsam - və öz işimi idarə edib işləsəm də - / ətrafda və onun həyat yoldaşının gözündə kifayət qədər hörmətli qalmaq üçün daha çox diqqət etməliyəm - bundan qaçmaq üçün onların pis fikirləri və bunun nəticəsində mənim azadlığımı qoyulan məhdudiyətlərlə qarşılaşmalıyam (tərcümə A.M).

Kristabel Roland ilə münasibətlərində öz şəxsiyyətini qorumaq üçün müəyyən strategiyalar tətbiq edir. Məsələn, o, Roland ilə paylaşdığı şəxsi məlumatlar və hisslər üzərində nəzarəti saxlamağa çalışır və onunla intellektual mübahisələrə girərək öz fikirlərini və inanclarını açıq şəkildə ifadə edir.

Kristabelin Radolfla münasibətində öz intellektual müstəqilliyini qoruması və seçim azadlığına önəm verməsi, romanın qadınların cəmiyyətdəki rolları ilə bağlı müzakirəsinə də işarə edir. O, Radolfla olan əlaqələrində həm romantik, həm də intellektual bir tarazlıq tapmağa çalışır və bununla yanaşı, öz seçimlərini etməkdə sərbəst olmaq istəyir.

Kristabel LaMotte'nin Roland Mitçell ilə olan münasibətlərində öz şəxsiyyətini və müstəqilliyini qorumaq üçün göstərdiyi səylər, Viktoriya dövründə qadınların cəmiyyətdəki rollarını və məhdudiyətlərini göstərir. Onun müstəqil düşüncəsi və intellektual mübarizəsi, romanın qadınların hüquqlarını və cəmiyyətdəki mövqelərini təmsil edən əsas mövzularından biridir.

“Sahiblənmək” əsərinin digər qadın qəhrəmanı Maud Boley, 20-ci əsrin sonlarında yaşayan bir tədqiqatçı alimdir və qadın yazarlar haqqında tədqiqatlar aparır. O, peşəkar həyatında genderlə bağlı maneələr və diskriminasiya ilə üzləşsə də Maud, öz akademik karyerasında müstəqillik və fərdi nüfuzunu qorumaq üçün mübarizə aparır. Maud, şəxsi və peşəkar həyatını balanslaşdırmağa çalışır. Bu balansın qorunması, onun qadın olaraq cəmiyyətdəki mövqeyini və şəxsiyyətini qorumaq üçün vacibdir.

Maud, qadınların cəmiyyətdəki rolları ilə bağlı stereotipləri tədqiq edir və bu stereotiplərə qarşı çıxır. Onun araşdırmaları, qadınların tarixi və mədəni mövqelərini yenidən qiymətləndirməyə və onların intellektual və yaradıcılıq potensiallarını üzə çıxarmağa kömək edir.

“«Sahiblənmək» (Possession)” romanında Bayett, Kristabel və Maudun təcrübələrini qarşılaşdıraraq, qadınların rollarının və cəmiyyətdəki mövqelərinin zamanla necə dəyişdiyini göstərir. Viktoriya dövründəki qadınların qarşılaşdığı çətinliklər və məhdudiyətlər, müasir dövrdə də müəyyən dərəcədə davam edir, lakin fərqli formalarda təzahür edir.

Hər iki qadın personaj, öz dövrlərindəki qadınların cəmiyyətdəki roluna və onlara qarşı olan stereotiplərə qarşı mübarizə aparır. Onların həyat hekayələri, qadınların öz şəxsiyyətlərini

və azadlıqlarını qorumaq üçün necə mübarizə apardıklarını və cəmiyyətin gözləntilərinə necə müqavimət göstərdiklərini əks etdirir.

A.S. Bayettin “«Sahiblənmək» (Possession)” romanı, qadınların rolları və cəmiyyətdəki mövqeləri mövzusunun iki fərqli dövrün qadın personajları vasitəsilə dərinliklə araşdırır. Kristabel LaMotte və Maud Boley, qadınların cəmiyyətdəki roluna və onların qarşılaşdıqları çətinliklərə fərqli perspektivlərdən yanaşır. Roman, qadınların azadlıq mübarizəsi və cəmiyyətin qadınlara qarşı gözləntiləri arasında necə balans yaratdıqlarını təsvir edir və bu mövzuda müasir və tarixi baxışları bir araya gətirir.

3. Romanın növbəti qadın qəhrəmanlarının həyat mücadiləsinin təcəssüm problemləri

Romanın növbəti qadın qəhrəmanlarından biri Val romanda Roland Mitçellin həyat yoldaşı kimi təqdim olunur. O, əsərin əvvəlində işindən və həyat yoldaşı Rolandın akademik tədqiqatlarından narazı olan, bədbin və həyatdan məmnun olmayan bir obraz kimi təsvir edilir. Valın narazılığı, Rolandın işsiz və maddi cəhətdən çətinlik çəkdiyi bir mühitdə yaşamasından qaynaqlanır. Val öz həyatında dəyişiklik etmək istəyən, lakin qarşılaşdığı çətinliklər və məhdudiyətlər səbəbindən bunu etməkdə çətinlik çəkən bir qadındır. O, həmçinin Rolandın işinə və onların həyat tərzinə qarşı pessimist bir baxışa malikdir.

Val işindən və həyat tərzindən narazıdır. O, Rolandın akademik maraqlarına və layihələrinə qarşı maraqsız və dəstəkçi olmayan bir münasibət göstərir. Bu, onların münasibətlərində gərginlik və anlaşılmazlığa səbəb olur. Valın Rolandla münasibəti çətin və gərgin bir vəziyyətdədir. Onların arasında sevgi və anlayış əksikliyi var və Valın öz narazılıqlarını ifadə etməsi, münasibətlərinin daha da gərginləşməsinə səbəb olur. Val öz şəxsi arzularını və məqsədlərini həyata keçirməkdə çətinlik çəkir. O, Rolandın layihələri və maraqları ilə öz arzuları arasında qalan bir qadındır və bu vəziyyət onu daha da narahat edir. O, əsərin gedişatında tez-tez öz hisslərini və narazılıqlarını dilə gətirir, lakin Roland ilə münasibətini qorumağa çalışır. Valın həyatı və münasibətləri haqqında qərarları onun xarakterini əks etdirir və inkişaf etdirir. Val və Roland arasındakı münasibətlər, gərgin və anlaşılmaz bir vəziyyətə gəlir. Roland, tarixi tədqiqatlarına və Maud Boley ilə iş birliyinə çox vaxt ayırdığı üçün Val Rolandın ondan uzaqlaşdığını hiss edir. Rolandın Maud Boley ilə birgə işə başlaması, Valın Rolandla bağlı hisslərini və narazılıqlarını daha da artırır. Həyat yoldaşı Rolandın vaxtının çoxunu tədqiqatlarına və Maudla işləməyə sərf etdiyini düşünür. Bu, Valı Rolanddan uzaqlaşmağa və öz həyatını fərqli bir istiqamətə yönəltməyə sövq edir.

Val nəticədə Rolandı tərk etmə qərarına gəlir. O, başqa bir münasibətə başlamaq və həyatında yeni bir başlanğıc yaratmaq üçün qərar verir. Bu addım Valın özünü ifadə etmək və şəxsi xoşbəxtliyini axtarmaq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Romanın gedişatında o, öz hisslərini və arzularını daha çox ifadə etməyə və Roland ilə münasibətlərini yaxşılaşdırmağa çalışır. Onun xarakterindəki dəyişikliklər, özünüifadə və qarşılıqlı anlaşma istiqamətində inkişaf etməsi müəllifin qadın qəhrəmanının daxili aləminin hiss və duyğularının cəmiyyətə rəğmən azadlığa qovuşmasını təmsil edir.

Roland, Valın getməsi ilə öz şəxsi və peşəkar həyatında yenidən tarazlıq axtarmağa başlayır. O, Maud ilə əlaqələrini və tədqiqatlarını davam etdirir, lakin Valın gedişi onun həyatında böyük bir boşluq yaradır.

Val öz həyatında yeni bir başlanğıc axtarır və Rolandla əlaqələrindən uzaqlaşaraq öz şəxsiyyətini və arzularını yenidən dəyərləndirir. Onun bu qərarı, həm şəxsi azadlığını, həm də özünü qəbul etməsini vurğulayır.

Romanın digər qəhrəmanı Ellen Eş, A.S. Bayettin "Possession" romanında Radolf Henri Eş-in həyat yoldaşdır və romanın mühüm qadın obrazlarından biridir. Ellenin xarakteri və onun romanın ümumi hekayəsindəki rolu, həm Radolf Eş-in həyatının, həm də romanın 19-cu əsrdəki hissəsinin əhəmiyyətli bir parçasıdır. Ellen Eş, həmçinin 19-cu əsr ingilis qadınının daxili aləmini, cəmiyyətdəki mövqeyini, hiss və duyğularını ifadə edən bir obrazdır.

19-cu əsrin ənənəvi və ideal qadınlarından biri kimi təsvir olunan Ellen incə, nəzakətli və düşüncəli bir qadın olaraq ərinin şair və yazıçı fəaliyyətlərini dəstəkləyən və ona sadıq olan bir həyat yoldaşdır.

Ellen, evliliyində və şəxsi həyatında ənənəvi gender rollarını qəbul edən, lakin eyni zamanda öz hisslərini və arzularını ifadə etməyə çalışan bir qadındır. Onun xarakterində, dövrünün tipik qadınlarının xüsusiyyətləri və qarşılaşdığı çətinliklər aydın şəkildə görünür. Ellen Radolf Eş ilə evliliyində sadıq və dəstəkçi bir həyat yoldaşı olaraq ərinin yazıçı karyerasına hörmətlə yanaşır və onu hər zaman dəstəkləyir. Ellenin həyatında ən önəmli yer tutan şeylərdən biri, onun ərinə olan sevgisi və sadıqlığı olsa da Radolfun Christabel LaMotte ilə olan əlaqələri onu sarsıdır. Ellen ərinin başqa bir qadınla olan münasibətini öyrəndikdə, öz hisslərini və sadıqlığını yenidən dəyərləndirməyə məcbur olur. O, həm ərinə olan sevgisi və sadıqlığı, həm də öz hissləri və qüruru arasında qalır. Onun bu daxili mübarizəsi, onun xarakterinin daha dərin bir təhlilini təmin edir.

XIX əsrin kübar, həyalı və ismətli ənənəvi gender rollarını qəbul etdiyi üçün Ellen, öz fərdi arzuları və məqsədlərini həyata keçirməkdə çətinlik çəkir. O, dövrünün, öz şəxsiyyətini və arzularını ifadə etməkdə məhdudiyətlər yaşayır. Dövrünün qadına qarşı olan bütün məhdudiyətlərinə baxmayaraq Ellen daxilən mübarizə aparır, lakin həyata keçirə bilmir. Ellen Eş və Val "Possession" romanında fərqli dövrlərdə yaşayan, lakin oxşar çətinliklər və daxili konfliktlər yaşayan iki qadın obrazıdır. Onların xarakterləri və münasibətləri, romanın qadınların cəmiyyətdəki yeri, ənənəvi gender rolları və qadınların fərdi arzularını ifadə etməsi mövzularını əks etdirir. Ellen və Val fərqli şərait və dövrlərdə yaşasalar da, onların hekayələri qadınların qarşılaşdıqları çətinlikləri və mübarizələri vurğulayır. Əsrlər arasındakı fərq isə Ellenin öz fərdi duyğularını həyata keçirmək istəyi baş tutmur, onun mübarizəsi daxili əzablarla ifadə olunmasında Valın isə, öz həyatında dəyişikliklər etmək və fərdi arzularını həyata keçirmək üçün daha cəsarətli addımlar atmaq iqtidarında olmasında özünü göstərir.

Nəticə. «Sahiblənmək» (Possession) romanı, sevgi, ehtiras, xəyanət, intellektual mübarizə və qadınların cəmiyyətdəki rolu kimi müxtəlif mövzuları araşdırır. Roman, həm

Viktoriya dövrünün, həm də müasir dövrün sosial və ədəbi mühitini dərinlən təhlil edir, qadınların ədəbi yaradıcılığı və intellektual müstəqilliyi ilə bağlı məsələləri vurğulayır.

Ədəbiyyat

1. Gerivas D. (1993), *Literary Englands. Versions of «Englishness» in modern writing.* Cambridge: Cambridge University Press, 512.
2. Gicandi S. (1996), *Maps of Englishness. Writing, Identity in the Culture of colonialism.* New York: Columbia University Press, 268.
3. Hewitt K. (1997), *Understanding English Literature.* Oxford: Perspective Publications, 280.
4. Bayett A.S. *Possession 1990.* In-8. Broché. Bon état, Couv. convenable, Dos plié, Intérieur acceptable, 510.

<https://www.unife.it/lettere/lingue/insegnamenti/letteratura-inglese-ii/materiale-didattico-anno-accademico-2015-2016/A.%20S.%20Bayett-%20Possession.%20A%20Romance-%201990.pdf>